

KADİR CANATAN İLE “YARININ TANRISI” YA DA TANRI TASAVVURU ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

Söyleşiyi Yapan: Yunus BABACAN¹

Amerikalı yazar Neale Donald Walsch, dilimize de çevrilen "Yarının Tanrısı" (2008) adlı kitabında, geleceğin Tanrı tasavvuru hakkında birtakım önermeler formüle etmiştir. Bu önermeler üzerinden sosyolog ve kültürel antropolog Prof. Dr. Kadir CANATAN ile Tanrı tasavvuru üzerine bir söyleşi yaptık. Her bir önermeyi kendisine arz ettik ve cevaplarını aldık. Bu söyleşiyi ilginç bulacağınızı ve beğeneceğinizi umuyoruz.

1. Önerme: “Yarının Tanrısı, kendisine inanılmasını arzulamaz. Bu, dünün Tanrısı ile yarının Tanrısı arasındaki en önemli ilk farktır.”

Geleneksel İslam kaynaklarında, özellikle mutasavvıfların başvurduğu kudsi bir hadise göre Allah şöyle der: "Ben gizli bir hazine idim, bilinmek istedim ve kâinatı yarattım". Tanrı kendi başına kaldığı sürece bilinmesi ve tanınması söz konusu değildir. Ancak kendisinin varlığına tanıklık eden birileri olduğu zaman o bilinebilir. Bu hadisi esas alarak diyebiliriz ki, yaratılış epistemolojik bir sorunla alakalıdır. Allah, bilinç sahibi insanı ve onun yaşaması için gerekli olan dünya

¹ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Araştırma Görevlisi, yunus.babacan@izu.edu.tr

koşullarını yaratarak, kendisinin varlığını farkedenden bir özneye yeni bir süreci başlatmıştır.

Amerikalı yazar Neale Donald Walsch, “Yarının Tanrısı, kendisine inanılmasını arzulamaz” önermesiyle tam olarak ne anlatmak istemektedir? Bu önermeyi ifade etmeden önce, kitabında söylediği bir söz onun niyeti hakkında bize ipucu vermektedir: “Burada yeni bir Tanrı’dan bahsetmiyoruz; “eski” Tanrı’ya ilişkin yeni bir deneyimden bahsediyoruz (2008:30). Ona göre eskiden kalma anlayışlarımız modern çağa göre yeniden ifade edilmektedir. Bu durumda, yazarın niyetine bağlı olarak önermeyi daha doğru bir şekilde şöyle formüle edebiliriz: “Yarının insanı, Tanrı’yı kendisine inanılmasını arzu eden bir Tanrı olarak algılamayacaktır”.

Geleneksel Tanrı algımızda, Tanrı bizim kendisine inanmamızı isteyen ve bu konuda bizi icbar/mecbur eden bir Tanrı’dır. Bize inanma veya inanmama konusunda hiçbir seçenek bırakmamıştır. Bu algı, geleneksel kadercilik inancıyla da sıkı sıkıya bağlantılıdır. Tanrı, bizim neye inanacağımıza ve nasıl yaşayacağımıza karar vermiştir. Biz O’nun senaryosunda oyun oynayan figüranlardan başka bir şey değiliz. Nasıl hayvanlar ve bitkiler içgüdüsel olarak O’nun kanunlarına bağlı olarak hareket ediyorsa biz de onlardan farksız olarak Allah’ı teşbih etmek zorundayız.

Modern zamanlarda geleneksel yapılar çözüldükçe, modern kent hayatında insanlar bireyler şeklinde atomize oldu ve kolektif yapının zorlamalarından kurtularak ilk kez Tanrı’ya inanmayı bir seçenek olarak deneyimledi. Bireycilleşme ile Tanrı’ya zorunlu olmaksızın inanma baş başa gitmektedir. Modern toplumda Tanrı’ya geleneksel anlamda inanma ve bağlanmayı sürdüren insanlar bulabileceğimiz gibi, Tanrı’yı inkâr eden ateistleri de bulabiliriz. Bu iki uç arasında büyük

insan kalabalıkları, Allah'a inanma ve bağlanma konusunda farklı seçeneklerle baş başadır: Geleneksel inanma, modern yaşama en fazla başvurulan yoldur. Bu insanların zihinleri ile günlük pratikleri arasındaki bağ kopmuştur ve çoğunlukla şizofrenik bir kişiliğe sahiptirler. Ama bu fazlaca şikâyet edilen bir mesele değildir. Bu sorunu keşfeden insanlar yeniden bir din araştırmasına çıkarlar ve şizofreniyi aşmak için ya yeniden hidayete ererler ya da tümüyle seküler bir hayatı tercih ederler.

Gerek bugünkü gerekse yarınki hayatımızda Tanrı'ya inanmak bir seçenektir. Hem de seçeneklerden bir seçenektir. İnanma ve bağlanmanın bir değil, birçok biçimleri bulunmaktadır. Belki Tanrı da bizden bunu istemektedir: "Kim doğru yolu bulmuşsa, ancak kendisi için bulmuştur; kim de sapıtılmışsa kendi aleyhine sapıtılmıştır. Hiçbir günahkâr, başka bir günahkârın günah yükünü yüklenmez. Biz, bir peygamber göndermedikçe azap edici değiliz" (İsra Suresi, 17:15).

İnanmak ve bağlanmak, tam bir özgürlük meselesidir. Bu özgürlük ortamı olmadan inanmak ve bağlanmak, insanları ikiyüzlü (münafık) yapmaktan başka bir işe yaramamaktadır.

2. Önerme: "Yarının Tanrısı, yaşayan varlıklara özgü olan cinsiyet, ebat, biçim ve renk gibi herhangi bir özelliğe sahip değildir."

Çoğu geleneksel din ve inanç biçimlerinde Tanrı antropomorfik (insan-yapılı) bir varlık olarak tavsir edilir ve algılanır. Tanrı yaratıklarından ne kadar tenzih edilirse edilsin yine de o bizden birilerine benzer. Bazen bir Kral, bazen bir Baba olarak tasvir edilir. Hristiyanlıkta Baba-Tanrı figürü sıkça vurgulanır. Baba'nın bir de Oğlu vardır: İsa. Ruhül Kudüs ile birlikte teslis inancı "üçlü birlik" olarak lanse edilir.

İslam, Allah'ı tek Tanrı olarak ilan eder, mümkün olduğunca O'nu yaratıklarından tenzih eden bir anlayışla dile getirir. Herkesin dilinde olan İhlas Suresi'nde ifade edildiği üzere “O, Allah'tır, bir tektir. Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir). O'ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir). Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir.” (112:1-4). Manifesto niteliğindeki bu ifadeler, Mekke döneminde, ümmi olsun Ehl-i Kitap olsun tüm politeist halklara duyurulmuştur.

Fakat şunu da kabul etmek gerekir ki, Kur'an mesajlarını tarihsel-kültürel ve yerel formlar içinde vermektense kaçınmamıştır. Sözgelimi “Allah Kur'an'da bir krala benzetilmiştir. Kral ilk hitap çevresindeki toplumun muhayyilesinde zihninde güç ve iktidarın timsalidir. Dolayısıyla bu benzetmeye konu olan melik sıfatı Allah'ın sınırsız güç, kudret ve egemenlik sahibi olduğunu belirtmeye yöneliktir. Allah'tan söz eden ayetler incelendiğinde bu tarihsel imgelemele ilgili başka birçok unsura daha rastlanabilir. Mesela, kimi ayetlerde Allah zaman ve mekânla mukayyet bir varlık gibi tasvir edilmekte, böylece zat-ı ilahiyye bir anlamda içkinleşmekte ve hatta nesnelleşmektedir. Yine Allah birçok ayette kendisine el. yüz, göz vb. uzuvlar ile öfkelenmek, tuzak kurmak, intikam almak gibi fiiller atfetmekte: kimi ayetlerde evreni altı günde/evrede yarattığını söylemekte, kimi ayetlerde ise Arş ve Kürsi sahibi olduğundan bahsetmektedir.”²

Ortada hem zihniyet hem de dille ilgili bir anlatım sıkıntısı olduğu açıktır. İnsan zihni, Tanrı bazen soyutlaştırmakta bazen de

² Mustafa Öztürk, Kur'an'ın Tarihsel Bir Hitap Oluş Keyfiyeti, İslami İlimler Dergisi, Yıl 1, Sayı 2, Güz 2006 (59-77).

somutlaştırmaktadır. Her iki Tanrı tasavvurunun da avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Geleneksel antropomorfik Tanrı tasavvurunun sakıncaları ortaya çıktığı ve bu algının birilerince suiistimal edilmeye açık olduğu için modern zihin soyutlayıcı bir Tanrı tasavvuruna daha yakın görünmektedir. Bu tasavvur tümüyle diğerinden daha iyi ve sorunsuz değildir. Bilakis, Tanrı'yı hayatın dışına itmek isteyen seküler zihniyetle uyumlu bir algıdır. Ama yazar Walsch'nda ifade ettiği üzere yarının Tanrısı her türlü antropomorfik ve organizmacı anlayışlardan uzak olacağı benzerdir.

Tenzihe dayalı Tanrı tasavvurunun en büyük açmazı, insan hayatında Tanrı'yı buharlaştırması ve uzaklarda bir yere göndermesidir. Bu uzaktaki Tanrı, ahlaki ve sosyal yaşamda hiçbir işlev üstlenmediği gibi, kendisiyle sıradan insanlar arasına da araçların konulmasına müsait bir Tanrı'dır. Kur'an bu Tanrı tasavvurunu şöyle dile getirmektedir: "De ki: "Sizi gökten ve yerden kim rızıklandırıyor? Ya da işitme ve görme yetisi üzerinde kim mutlak hâkimdir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü kim çıkarıyor? İşleri kim yürütüyor?" "Allah" diyecekler. De ki: "O hâlde, Allah'a karşı gelmekten sakınmayacak mısınız?" (Yunus, 10:31). "O"nu bırakıp taptıkları şeyler şefaata edemezler. Ancak bilerek hakka şahitlik edenler şefaata edebilirler. Andolsun, onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette, "Allah" derler. Öyleyken nasıl döndürülüyorlar? (Zuhruf, 43:86-87).

Aracılık ve araçların kutsallaştırılması, genellikle tenzihi Tanrı algısının yarattığı mesafe probleminden kaynaklanmaktadır. Bugünün ve yarının tenzihi Tanrı tasavvuru böyle bir sorunu yeniden gündemimize taşıyacak niteliktedir. Bizi bu sorundan kurtaracak bir

tenzihi/aşkın Tanrı tasavvuru geliştirebilirsek, o zaman endişeye mahal kalmayacaktır.

3. Önerme: “Yarının Tanrısı her zaman herkesle konuşacaktır.”

Geleneksel dinlerde Tanrı, kendisine elçi olarak seçtiği kişilerle konuşur. Ancak bu konuşma genellikle yine bir elçi (Vahiy Meleği: Cebrail) yoluyla veya dolaylı bir şekilde gerçekleşir. Nitekim Kur'an'da “Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla, yahut perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder” (Şura, 42:51) denilmektedir. Bunun dışında başka kişilerle konuşması istisnai bir durumdur ve tarihte peygamberler dışında kişilerin vahiy alıp almadığı tartışmalı bir konudur. Kaldı ki peygamberler bile geldikleri toplum tarafından çoğunlukla ciddiye alınmamış ve alay konusu olmuşlardır.

Durum böyle iken, Walsch'ın söylediği Tanrı'nın her zaman ve herkesle konuşması nasıl olacaktır?

Biz yine onu anlamaya çalışacağız ve bununla tam olarak neyi ifade ettiğini araştıracağız. Walsch'a göre Tanrı zaten bizimle her an konuşuyor, fakat insanlar pek bunun farkında değiller. Bu konuda şunları söylüyor: “Hayatın şu anda size kendini gösterme şeklinin Tanrı olduğuna inanıyorsanız, onu Tanrı olarak görürsünüz. Hayatın şu anda size kendini gösterme şeklinin Tanrı olduğuna inanmıyorsanız, onu Tanrı olarak görmezsiniz. Bazıları görmenin inanmak olduğunu söylerler, fakat ben sana inanmanın görmek olduğunu söylüyorum” (2008:36-37). Bu sözlerle konu bir nebze olsun açıklığa kavuşuyor. Tanrı bizimle farklı biçimlerde konuşuyor, ancak biz bunu anlamakta güçlük çekiyoruz. Eğer görmek isterseniz, onunla görüşme ve konuşma imkânını ortadan kaldırmış oluyorsunuz.

Geçmişte de “Tanrı bizimle konuşsun”³ diyenler olmuştur, ama Tanrı kendisini göstermemiştir. Eğer göstermiş olsaydı, zaten işin esprisi kalmazdı. O zaman Walsch’ın bahsettiği konuşma da “dolaylı” bir konuşmadır.

Şu an insanların Tanrı’yı tanıma ve deneyimleme çabası, gözleri bağlı bir insanın fili tanıma çabasına benzemektedir. “Göz bağlarımızı” çıkardığımızda Tanrı’nın aslında biçim değiştiğini, o sırada yaşanan hadiselere, yer ve zamana bağlı olarak ortaya çıktığını göreceksiniz. Walsch, bunu mu kastediyor? Evet, şöyle diyor: Geçmişte sınırlı bir Tanrı’ya inandınız. Pek çok insan Tanrı üzerine sınırlar koymaya kalktı. Fakat bunun sonucu olarak sadece kendilerine ve Tanrı’yı görme ve hissetme yeteneklerine sınır koydular. Gelecekteki kutlu yarınlarda her durumda, her biçimde, herkese ve gerçekten de her zaman, her yerdeki bütün insanlara belirebilen, sınır bir Tanrı’ya inanmaya başlayacaksınız (2008:37-38). Walsch, Tanrı’yı görme ve onunla konuşma eylemini, evrim sürecinin bir parçası olarak uyanma ile ilişkilendirir. Hayat bir uyanma sürecidir. Olma sürecidir. İnsanın aslında daima olduğu şey haline geldiğini bilme sürecidir.

Walsch’ın Tanrı’yla konuşma meselesini, doğal hayat içinde O’nun ayetlerini (göstergelerini) algılamak ve onları tefekkür etmek şeklinde alsak bile, onun kurtuluşçu bir tarih felsefesine doğru adım adım ilerleyen görüşlerini Hıristiyanlığın eskatolojik gelecek anlayışından bağımsız düşünmek zordur. Burada şu soru sorulmalıdır: Eğer insanlık kaçınılmaz bir uyanma süreci içinde Tanrı’yı görmek ve O’nunla konuşmak şansını elde edecekse o zaman insanları belirli bir

³ “Bilmeyenler, “Allah bizimle konuşsa, ya da bize bir mucize gelse ya!” derler. Bunlardan öncekiler de tıpkı böyle, bunların dedikleri gibi demişti. Onların kalpleri (anlayışları) birbirine benziyor. Biz âyetleri, kesin olarak inanacak bir toplum için açıkladık” (Bakara, 2:118).

bilinç şekline (yazarın deyimiyle yeni bir Ruhaniliğe) çağırmanın ne anlamı olabilir? Kaçınılmaz olarak başımıza gelecek olan o kutlu yarını beklememiz gerekmez mi?

4. Önerme: “Yarının Tanrısı hiçbir şeyden ayrılmamıştır, her yerde mevcuttur.”

Bu önerme, bize bir yerlerden tanıdık gelen bir fikri içeriyor. Ama bu fikri belirtmeden önce şunu söylemeliyiz: Bu önerme, bir öncekiyle ilişkili görünüyor. Uyanma süreci, parçaların birleşme sürecidir. Ayrılmaz olanı bir araya getirme sürecidir. Her bir kişi uyanacaktır, çünkü Tanrı'nın hiçbir parçası Tanrı tarafından terk edilmeyecektir. Çünkü Tanrı, Tanrı'nın kendisini Tanrı'nın hiçbir parçasından ayıramaz. Tanrı'nın parçası olmayan bir şey yoktur, Çünkü Tanrı hiçbir şeyden ayrı değildir, o Her şeyin içindeki Her Şeydir, Alfa ve Omegadır, Başlangıç ve Sondur, var olmuş olan, şu anda varolan ve var olacak olan her şeyin Tüm Toplamıdır, sonu olmayan bir dünyadır (2008:40).

Bu ifadeler, bizim Varlık Birliği (Vahdet-i Vücut) olarak tanıdığımız öğretiyi tanımlıyor. Yazar, bu doktrinden haberdar olduğunu da kitaplarında dile getiriyor. Bu öğretiye göre Varlık Birdir. Ama Varlık bize bir yönüyle birlik (vahdet) diğer bir yönüyle de çokluk (kesret) şeklinde görünür. Tanrı'yla bütünleşme sürecinde insan sürekli olarak çokluk dünyasından mesafe alır ve sonunda çokluğu, birlik içinde görmeye başlar. Walsch'ın uyanma süreci dediği ya da Yeni Ruhanilik olarak tanımladığı şey tam da bu süreci anlatmaktadır.

Yazar, bu önermeye, diğerlerinden apayrı bir önem atfetmektedir. Yeni Ruhaniliğin en önemli tek mesajı, Her Şeyde Mevcut Olan Tanrı fikridir. Bu Kayıp Mesajdır. Bu mesaj kaybolduğu

için dünya barışı, uyum ve mutluluk yaratma çabalarında hedefi şaşırması ve dinler, Hayatın kendisinin anlamını yakalayamamış, milyonlarca insanın Yaratan ile Bir Olma deneyimi yaşama şansını kaçırmalarına neden olmuştur. İnsanlık, bu Kayıp Mesajı dinin yeni gerçeği olarak benimserse dünya bir gecede değişebilir. Çünkü senin ve tüm insanların Tanrı'yla ve birbirleriyle bir oldukları düşüncesi psikolojik ve ruhani açıdan devrim niteliğindedir (2008:42).

Yazar kendi açısından kesinlikte doğrudur. Eğer Varlık Birliği fikrinin sonuçlarını insanlık idrak ederse bu devrimci bir dönüşüme yol açacaktır. Fakat dinler ve dinler tarihinde en temel sorun, Tanrı'nın bizle ilişkisidir. Bu ilişkinin bir ucunda uzak ve bize hiç benzemeyen Tanrı, diğer ucunda ise bize benzeyen ve bizimle birlikte olan Tanrı fikri bulunmaktadır. Varlık Birliği, Yaratan ile Yaratılan arasındaki ontolojik ayrılığı ortadan kaldırmaktadır. Vücut (Varlık) ile Mevcud (Varolan) ayrımı ortadan kalkınca her şey Tanrı'dan ibaret bir hale gelmektedir. Varlık da, Varolan da Tanrı'nın farklı yüzleri olarak telakki edilmektedir. Bu durumda, sözcüğümlü kul olarak Allah'a ibadet eden, aslında kendi kendine ibadet eden Tanrı olmaktadır. Kulluk, ayrımla anlamlıdır. Yaratan ile Yaratılan arasındaki ontolojik farklılığı ve ayrımı ortadan kaldırdığımız zaman kulluk da anlamlı olmaktan çıkmaktadır. Yine dinler, bize Tanrı'dan gelen ve Tanrı'nın kendi kendine gönderdiği bir sistem oluvermektedir.

Profetik/nebevi dinlerin (Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam) Varlık Birliği fikrine meşruiyet kazandırması düşünülemez. Söz konusu dinler içinde mistik anlayışlar olagelmış ve hatta Varlık Birliği baskın bir trend olarak kabul görmüştür. Ancak bunun genelleşmesi ve baskın bir inanç haline gelmesi pek mümkün gözükmemektedir. Eğer Walsch insanlık barışını ve birliğini sağlamak adına böyle bir öğretiyeye

ihtiyaç olduğunu söylüyorsa, bu geleneksel anlayışı bağlı dinlerle Yeni Ruhanilik arasında yeni bir çatışmaya yol açmaktan başka bir işe yaramayacaktır. İnsanlık barışını ve birliğini sağlamanın makul yolu, profetik dinlerin öğrettiği Tanrı'nın hepimizin Tanrısı olduğunun farkına varmamız ve yine onun yarattığı kulların aynı kökenden gelen büyük bir aile olduğu gerçeğini kabul etmemizdir.

5. Önerme: “Yarının Tanrısı, tek bir Üstün Varlık değil, Hayat olarak adlandırılan olağanüstü bir süreçtir.”

Bu önermenin en az, bir önceki kadar radikal bir değişim anlamına geldiğini söyleyebiliriz. Walsch, kitabında bu önermeyi formüle ettiği bölüme şöyle bir başlık atmıştır: “Tanrı'nın Adını Değiştirmek”. Evet, yazar Tanrı'nın adının değiştirilmesini önermektedir. “Tanrı” sözcüğünün yerine bulunduğu şey ise “Yaşam”dır. Ona göre Tanrı ile Yaşam eş anlamlı ve birbirinin yerine konabilir kavramlardır. “Yaşam” pek çok dilde, “Allah” veya “Tanrı” veya “Brahman”, “Vişnu” ya da “Şiva” kelimelerini kullandığınızda ifade etmeye çalıştığınız anlamı taşımaya en çok yaklaşan ve “Tanrısal özü” içine toplayacağını ve tanımlayacağını umduğumuz kelimedir. Tek kelimeyle YAŞAM “Tanrı özüdür.” (2008:71).

Peki yazar neden böyle bir kelime oyununa ihtiyaç duymaktadır? Ona göre “Öze, Varlığa, Her Şey ve Tek Olana Tanrı “Tanrı”, “Allah”, “Yahova”, “Brahman” ya da başka isimler verdiğinizde bu konuda birbirinizle uyuşmanız mümkün olmadı. Şimdi Tanrı için, hepimizin anlamı üzerinde uzlaşabileceği başka bir kelime olduğunu öne sürüyorum.” (2008:70). Bu öneri aslında, bundan öncekiyle birlikte değerlendirildiğinde pek de şaşırtıcı sayılmaz. Çünkü Varlık Birliği teorisinin Tanrı hakkında söyleyeceği bir başka kelime Yaşam ya da Hayat'tan başka bir şey olamaz. Eğer Tanrı, biz

yaratıklardan ayrı ve bizden farklı bir varlık değilse, O bizle beraber ve bize içkindir. Yaşam denilen şey, hem bizim hem de onun için geçerlidir.

Sadece YAŞAM vardır. Yaşam varolandır. Onun biçimi yoktur, kalıbı yoktur, cinsiyeti yoktur. Rengi, kokusu ve ölçüsü yoktur. O BÜTÜN şekiller, kalıplar, renkler, kokular ve ölçülerdir. Her iki cinsiyettir ve aynı zamanda cinsiyeti olmayandır. O HEPSİ ve Her Şeydir ve Her Şeyin doğduğu Hiçbir şeydir (2008:71).

Yazara göre Tanrı'yı YAŞAM'la eş anlamlı ve birbiri yerine konabilir kavramlar olarak gördüğümüzde insan zihni büyük bir değişim geçirecektir. "Başkasının bedenine hiç düşünmeden yaptığınız şeyleri kendi bedeninize asla yapamazsınız. Başkasının duygularına hiç tereddütsüz davrandığınız şekilde kendi duygularınıza davranmazsınız. Başkalarının ailelerine ve ülkelerine yaptıklarınızı asla kendi ailenize ya da ülkenize yapamazsınız. Başka ülkelere, başka kültürlere, başka insanlara karşı davranış şeklinizi haklı göstermenin tek yolu, onların sizden ayrı olduklarını hayal etmektir. Hayır, aslında böyle olduklarında ısrar etmektir. Bu ayrılığı daha da canlı hale getirmek ve bu şekilde davranışlarınızı haklı göstermek için başkalarının aynı zamanda Tanrı'dan da ayrı olduklarında ısrar ediyorsunuz. Sadece SİZ Tanrı ile birliktesiniz, sadece SİZ Tanrı'nın halkısınız, sadece SİZ Tanrı'nın kurtuluş planını takip ediyorsunuz." (2008:76).

Galiba bu sözleriyle yazar ne(den) yapmak istediğini açıklığa kavuşturmuştur. Farklılıkların fetiş haline getirildiği Amerika'da insanlar ırkları yüzünden aşağılanmış ve birbirinden uzak yaşamak zorunda kalmıştır. Yahudiler ve Evanjelistler kendilerinin Tanrı'nın halkı olduklarını iddia etmektedirler. İster ırksal isterse dinsel

temellere dayansın bu üstünlük fikirleri, mutlaka başka insanları öteki ilan etmeyi ve ayrımcılığı beraberinde getirmektedir. Yazar, farklılıkları bir zenginlik ve Tanrı'nın kudretinin bir göstergesi ilan etmek yerine bunları kaldıracak yeni bir teoloji tasarılmaktadır. Oysa Kur'an bize farklılıklarla nasıl ilişki kuracağımız konusunda daha gerçekçi ve aynı zamanda idealist bir fikir sunmaktadır. "Göklerin ve yerin yaratılması, **dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir.** Şüphesiz bunda bilenler için elbette ibretler vardır." (30:22). Yine toplumların farklı millet ve kabilelere ayrılmasının hikmetini şöyle açıklamaktadır: "Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve **birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık.** Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır." (49:13).

6. Önerme: "Yarının Tanrısı edebi değişimdir."

Her şey değişir; doğar, büyür, yaşlanır ve ölür. Bu anlamda değişim insana ve yaratılmış nesnelere özgü bir durumdur. Tanrı, yaratıklarına benzemez ve dolayısıyla da değişmez. Değişme, ya evrimi ve ilerlemeyi ifade eder. Tanrı mükemmel olduğu için onun tekâmüle ihtiyacı yoktur. Ya da gerileme ve ölümü ifade eder. Bu da Tanrı'ya yakışmaz. Kadim felsefe Tanrı'yı İlk Sebep ya da İlk Kıvılcık olarak tanımlar. Doğada varolan hareketi, kendisi hareket etmeyen Tanrı başlatmıştır. O her şeyin sebebi ve kaynağıdır.

Walsch, bir önceki önermesinde Tanrı'yı Yaşam'la eş anlamlı kıldığı için bunun sonuçları üzerinde de düşünmüş olmalıdır. Yaşam değişmektedir, eğer Tanrı Yaşam ise, demek ki Tanrı da değişmektedir. Nitelim 6. Önermesi budur: Yarının Tanrısı ebedi değişimdir. Bu önermenin yer aldığı başlık: "Tanrı'nın Karakterini

Yeniden Tanımlamak”. Walsch, dünün değişmeyen, durağan Tanrısı’nın karşısına değişen Tanrı’yı koyuyor.

Bu önermesini şöyle tasvir ediyor: “Tanrı” ve “Yaşam” kelimelerinin birbirinin yerini alabileceğini de söyledim. Şimdi de sana, Yaşamın bir Değişim süreci olduğunu söylemek istiyorum. “Tanrı” ve “Yaşam” kelimeleri bu yüzden eşanlamlıdır. İşte şimdi anlayışında bir başka değişim geliyor. Dünün Tanrısı’nın asla değişmeyen olduğu söylenirdi. Bu Tanrı’ya, Hareket Etmeden Hareket Ettiren adı bile verildi. O yüzden işte Dünün Tanrısı ile Yarının Tanrısı arasındaki altıncı önemli fark budur.” (2008:79).

Bu Tanrı’yı yeniden tanımlamak mıdır? Bu soruya Walsch, “Tanrı’yı yeniden tanımlamıyoruz, aslında Tanrı’yı ilk defa tam olarak tanımlıyoruz” (2008:78) cevabını vermekte ve şöyle devam etmektedir: “Tanrı tanımını, insan zihninin Tanrı’nın doğasını ya da Tanrı’nın karakterini daha derinden anlamasına, bu suretle de Tanrısallığı daha çok yerde görmesine neden olacak daha ince ayrıntıları kapsayacak şekilde genişletiyoruz. Böylece ayrılık ve yabancılaşma duygusunu iyileştirip İlahla birliğini benimsemesine izin verecek.” (2008:78-79).

Pekiye “Yaşam” ya da “Tanrı” değişiyorsa nereye doğru evrilmektedir? Bu soruda, tam da evrim sözcüğünü kullanmak yerinde olacaktır, çünkü yazar değişimin gidişatı konusunda Evrim, Hareket, Özfarkındalık, Kaos Teorisi ve Kuantum Fiziği gibi birçok sözcük üzerinden büyük değişimi anlatmaya çalışıyor. Burada bir ruhaniden çok fizikçi ve bilim adamı gibi görünüyor. Ya da daha doğru deyimle kendi teolojisini fiziksel kavramlarla yorumluyor. Özetle; Tanrı için bir varlık olarak Yaşam içindedir. Farkında Olan Şey olarak Farkında

Olduğu şeyi etkilemekte ve değiştirmektedir. Her birimiz için geçerli olan bu durum tüm Yaşam için de geçerlidir.

Yazara göre yaşam döngüsü asla sona ermez. Çünkü yaşam buna asla müsaade etmez. Her şey kendi varlığını sürdürmek üzere kurgulanmıştır. Yaşam üç temel prensiple yönetilir: İşlevsellik, uyum sağlama ve sürdürülebilirlik. Yaşam işlev görür ya da işlevsiz hale geldiğinde yeniden uyum sağlar. Yeniden uyum sağlama yaşamı sürdürme demektir (2008:90). O zaman endişeye gerek var mıdır? İkinci kural uyumdur ve sistem her şeyi uyarlayarak yoluna devam etmektedir. Sistem, birden büyük olduğu için uyarlanma sürecinde bizi işlevsel hale getirebilir. İşte, sıkıntı bu noktada başlamaktadır!

Yazar bu görüşleriyle Doğu öğretilerinden bir hayli etkilenmiş görünüyor. Söz konusu öğretilere göre de fiziksel kavram ve teorileri yorumluyor. Bu, Amerika başta olmak üzere Yeni Ruhaniyet olarak ifade edilen hareketin temsilcilerinin sık sık başvurduğu bir yöntemdir. Yeni Ruhaniyet denilen şey, kesinlikle melez bir yapıdır ve her dinden/öğretiden bir şey alıp onu kendi öğretilerine katmaktadır.

7. Önerme: “Yarının Tanrısı gereksizdir. Çünkü Tanrının size, sizin de ona ihtiyacınız yoktur.”

Yazar, Tanrı’ya duyulan gereksinim konusunda iki şeyi vurgulamaktadır. İlk olarak Tanrı bize gereksinim duymaz. Bu yüzden Tanrı gereksinimsiz olacaktır. İkinci olarak biz gelecekte Tanrı’ya gereksinim duymadığımızın farkına varacağız. Özellikle ikinci husus, tartışmalı bir mahiyet arz etmektedir. Tanrı’nın bize ihtiyaç duymaması anlaşılır bir durumdur. O hiçbir şeye muhtaç değildir, ama bizim O’na muhtaç olmadığımız nasıl söylenebilir? Walsch, Tanrı ve Dostluk kitabında Gereksinim Yanılsaması’nın İnsanın On

Yanılsamasından ilk olduğunu açıklamıştır. Yukarıdaki önermeyi bu bağlamda temellendirmeye çalışmaktadır.

Yazara göre Yarının Tanrısı şunu diyecek: Senden hiçbir şey talep etmiyorum. Dilediğini yapabilirsin. Sana Özgür İrade veriyorum. Özgür İraden var ama talep ettiğim gibi yapmazsan seni sonsuza kadar cezalandırırım demeyecek. Derse bu nasıl Özgür İrade olur ki? Sizden istediğim şeyi yapmakla mı özgürsünüz? Buna özgürlük diyebilir misin? (2008:168). Başka deyişle Tanrı özgürsün deyip sonra da bunun hesabını sormayacaktır. Sorarsa bu verilen özgürlüğün yeniden alınması anlamına gelecektir.

Walsch, Tanrı'ya ihtiyacımız olmadığı önermesini şöyle bir fikir üzerine bina etmektedir: Tanrı hakkındaki pek çok fikrimiz, kendi hakkımızdaki fikirler tarafından biçimlendirilmektedir. Konuyla bağlantısına gelince, biz kendimizi ihtiyaçları olan bir varlık olarak tanımlıyoruz ve buradan Tanrı'nın da ihtiyaçları olduğu fikrine ulaşıyoruz. Bu antropomorfik düşünce tarzı, Tanrı'nın bizim ibadetimize ihtiyacı duyduğu fikrini üretmektedir. İhtiyaç duymayan bir Tanrı fikrine ulaştığımızda, bizim de ona ihtiyaç duymayacağımız sonucuna ulaşırız. O, bizden hiçbir şey talep etmez, çünkü onun buna ihtiyacı yoktur.

Şimdi bu ne demektir? Biz Tanrı'nın ihtiyacı olduğu için mi ona ibadet ediyoruz? Geleneksel profetik dinler, genellikle ihtiyacı olan İnsan karşısında ihtiyacı olmayan Tanrı fikrini koyarlar. Bizim ona ihtiyacımız var ama onun bize ihtiyacı yoktur. Bu temelden hareketle de ibadetler Tanrı'nın gereksinim duyduğu şeyler olarak değil, bizim gereksinim duyduğumuz şeyler olarak algılanır. İbadetler, Rabbin bize yönelik eğitim tarzıdır. Bu eğitim tarzı bize takvayı, yani sürekli olarak Tanrı karşısındaki durduğumuz bilincini aşılır ve bizi uyanık tutar.

Değilse, insanın aşkın bir güçten kopması, onun hızla içkin ve dünyevi bir varlık haline getirmektedir. Dolayısıyla Tanrı bizim ibadetimize ihtiyacı yok ama bizim ona ihtiyacımız var.

Tanrı'ya ihtiyacımız olmadığı fikri, insanı her şeyden müstağni kılacak ve azdıracak olan bir fikirdir. Kur'an'ın ilk gelen Alak Suresi özellikle bu hususa dikkat çekmektedir. "Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı "alak"dan yarattı.⁴ Oku! Senin Rabbin en cömert olandır. O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir. **Hayır, insan kendini yeterli (müstağni) gördüğü için mutlaka azgınlık yapar (yatgâ).** Şüphesiz dönüş ancak Rabbinedir." (96:1-8). Müstağni olmak, ihtiyacı olmamaktır. İnsan, özellikle Rabbi karşısında kendini böyle bir konumda gördüğü zaman artık onu durduracak hiçbir güç yoktur. Ortada, bir yanılsama vardır ama bu asla Walsch'ın bahsettiği tarzda bir yanılsama değildir. İnsanın en büyük yanılsaması, kendini yeterli görme yanılsamasıdır. Bu yanılsamaya düşen nice figürler, geçmişte ve günümüzde azgınlamışlar ve bir insandan ziyade bir Frankeştayn (Kur'an deyiimiyle Şeytan-İnsan) olarak işlev görmüşlerdir.

8. Önerme: "Yarının Tanrısı hizmet/kulluk beklemez, fakat o tüm yaşamın Hizmetçisidir."

Profetik dinlerde kulluk, Tanrı ile insan ilişkisinin mihveridir. Sözelimi Kur'an'da Allah, insanları ve cinleri bana ibadet etsinler diye yarattığını bildirir. Walsch'ın önermesine göre bu ilişki gelecekte tersine dönecek ve Tanrı kullardan hizmet veya kulluk beklemeyecektir. Hatta Tanrı'nın kulu ve hizmetçisi olmayacaktır.

⁴ "Alak", yahut "alaka", erkeğin spermiyle döllenmiş dişi yumurtadan bir hafta zarfında oluşan hücre topluluğunun rahim cidarına asılıp gömülmüş şekli demektir.

Herkes Efendi olacaktır. Bu önermesini temellendirmek için işe İncil’de yer alan şu fikri esas alır: İnsan Tanrı’nın suret ve benzerliğinde yaratılmıştır! Bu, ona göre insanın Tanrı’ya benzediği anlamına gelir. Eğer insan Tanrı’ya benziyorsa, bir başka şeye de benzeyebilir. Çünkü burada fiziksel biçim önemli değildir. Tanrı’ya benzemek demek, herhalde biçimsel olarak ona benzemek değildir. Ona benzemek, “yaratma gücü olan, Sonsuz Bilgelik ve Koşulsuz Sevgi kaynağı olarak ifadesini bulan Saf Enerji” demektir (2008:172). Başka bir deyişle Yaşamın Kendisi demektir.

“Tanrı” ile “Yaşam” eş anlamlı kelimeler olduğuna göre Tanrı’ya kulluk hızla Yaşama Hizmet’e dönüşüvermektedir. Yazar, tam da Tanrı’ya kulluk yerine Yaşama Hizmet felsefesinden bahsetmektedir. “Yaşama hizmet ettiğinde, Yaşam da sana hizmet eder. Bunun nedeni senin ve Yaşamın bir olmanız. Yaşama hizmet etmek sana hizmet etmektir. İşte bu yüzden Tanrı’nın görevi sana hizmet etmektir.” (2008:137). Bir başka açıdan Tanrı’nın ihtiyacı mı var ki ona hizmet edesin. Önemli olan Tanrı’yla eş anlamlı olan Yaşama hizmet etmektir. Bu hizmetin sana dönüşü olacak ve böylece Yaşam da (yani Tanrı da) sana hizmet edecektir.

Kendinin Yaşam olduğunu bilersen, buradan Yaşama hizmet etmenin Kendine hizmet demek olacağı da ortaya çıkmaktadır. Fakat yazara göre burada bir sorun var: İnsanlar kendilerini düşündüklerinde Küçük Benliklerini düşünürler. Oysa önemli olan kişinin “kendi Özünü” düşünmesidir. Bunu düşündüğünde Büyük Benliğini düşünürsün! Ya da kendi benliğini Büyük Benlik içinde düşünmelisin. O zaman kendine hizmet Yaşama hizmet, Yaşama hizmet kendine hizmet şeklinde bir döngü ortaya çıkacaktır. Büyük adamlar hep bunu yapmışlardır. Eğer sen de büyük adam olmak istiyorsan, bunu

yapmalısın. O zaman “Başkaları için en iyisini”, “kendin için en iyisi” olarak göreceksin. Yaşam formülü budur.

Yazar, Tanrı ile insan arasındaki kul-ilah ilişkisini hiyerarşik bir zeminden eşit bir zemine kaydırduğunda ortada kul diye bir şey kalmamaktadır. Bu durumda “Hepiniz Tanrı’larsınız burada. Sizler ilahlarsınız.” (2008:181). Varlık Birliği öğretisinin insanı getirip bıraktığı nokta, bir nevi ilahlaşmadır. Buradan nasıl bir politeizm çıkacağını varın siz düşünün! Bu politeizm Arap paganizminden daha koyu bir paganizmdir. Hiç olmazsa Araplar “tek Tanrı” yanında aracı olarak işlev gören bazı ilahlar icat etmişlerdi. Walsch, Varlık Birliği teorisiyle, herkesi ilahlaştırarak paganizm tarihinde görülmeyen bir işe imza atmaktadır. Şimdi artık Tanrı herkesle ya da herkeste değil, şimdi herkes küçük bir ilah olmaktadır.

Yaratan ile yaratıklar arasındaki fark, ontolojik bir farklılıktır. Bu ontolojik farklılığı ortadan kaldırmak demek, bildiğimiz dünyayı tersyüz etmek demektir. “Yarının Tanrısı” bize nasıl bir dünya armağan etmektedir. Bunu anlamak için tam da Hz. Yusuf’un arkadaşlarına sorduğu şu soruyu sormak gerekir: “Ey zindan arkadaşlarım! Ayrı ayrı ilâhlar mı daha iyidir, yoksa mutlak hâkimiyet sahibi olan tek Allah mı?” (12:39). Bu ve benzer ayetlerden hareketle Müslüman düşünürler Allah’ın birliğini akılcı bir tarz da ispat etmeye çalışmışlardır. Evrende birden fazla Tanrı olsa, bir anlaşmazlık durumunda ne olacaktır? Eğer ilahların güçleri eşitsiz ise bu durumda güçlü olan diğerlerine kendi kararını dikte edecektir ki, güçsüzlük Tanrı’ya izafe edilemez- demek ki diğerleri Tanrı değildir. Yok eğer güçleri eşit ise bu durumda her biri diğerini zorlayacak ve çatışma çıkacaktır. Çatışmanın olduğu bir yerde ise düzen ve ahenk ortadan kalkacaktır. Oysa biz yeryüzünde ve gökyüzünde bir düzen olduğunu

her gün gözlemliyoruz. Demek ki Tanrı birdir ve her şey onun yönetimindedir.

9. Önerme: “Yarının Tanrısı koşulsuz sevendir, her şey hakkında hızla yargılamaz, kınamaz/mahkûm etmez ve cezalandırmaz.”

Önceki önermelerin birinde (7. önerme) Tanrı'nın gereksiz olduğu belirtilmişti. Bu sonuncu önermede ise bir adım daha ileri atılıyor ve Tanrı'nın insanları koşulsuz sevdiği, hızla yargılamayacağı ve mahkûm etmeyeceği söylenmektedir. Eğer biz Tanrı'ya, Tanrı'da bize ihtiyaç duymuyorsa, o zaman sevgiden bahsetmek anlamsız ve çelişkili bir hale gelmektedir. İnsan açısından bakılınca “sevgi” bir “ihtiyaç”tır. Maslow'un ihtiyaçlar piramidinde üçüncü kademede yer alan bir ihtiyaçtır. Tanrı gereksizse, onun bizi sevmesine de gerek yoktur!

Yazar, bu noktada da bir kelime oyunu yaparak bize üçlü (yani teslis) bir Tanrı'dan söz etmektedir. ““Tanrı”, “Yaşam” ve “Sevgi” kelimeleri birbiri yerine kullanılabilirler. Üçlünün hepsi birdir ve bu Kutsal Üçlüdür. Gerçek sevgi koşulsuzdur. Koşul koyan sevgi, sevgi değil onun sahte versiyonudur. Gerçek sevgi, gerçek Tanrı ve gerçek yaşam gibi, hiçbir koşul tanımaz.” (2008:187). Tanrı'nın önce “Yaşam”, sonra da “Sevgi” olarak ilan edilmesi, aslında bir başkalaştırma operasyonudur. Tanrı koşulsuz sevensen, o zaman, bu şu demektir: Tanrı, insanlara merhamet ve sevgiyle yaklaşan bir kişi ile insanlara zulmeden ve nefretle yaklaşan bir kişi arasında fark göz etmez. Her ikisine de sevgiyle yaklaşır! Bu artık Tanrı adına sözün bittiği yerdir.

Koşulsuz sevginin akabinde yargılama ve ceza da gelmez. Tam da yazar bunu söylemektedir. Tanrı ne yargılar ne de cezalandırır.

Peki bu Kıyamet ve Yargı Günü'nün olmadığı anlamına mı gelmektedir? Yazar burada da retorik yapmaya ve kelime oyunları yapmaya başlıyor. Önce ölümden başlayalım. “Sizin ölüm dediğiniz durum kesinlikle ölüm değil, başka bir Yaşam biçimidir... Demek ki Yaşam hiçbir koşul olmaksızın vardır. Bu Tanrı'nın hiçbir koşul olmaksızın var olduğu anlamına gelir.” (2008:187). Peki Mahşer Günü olacak mı? “Yarının Tanrısı bir Mahşer Günü'nün OLDUĞUNU söylüyor. Son Yargılamanın OLDUĞUNU söylüyor... HER gün Mahşer Günüdür. Her an Son Yargılamadır.” (2008:189). Yazar vakıa olarak ölümü ortadan kaldırdığı gibi vakıa olarak Mahşer Günü'nü de kaldırmaktadır. Kişilerin kendileri hakkında düşündüğü, konuştuğu ve yaptığı her şeyi yargı olarak telakki etmektedir. Her birimiz her gün bu işlemi yapıyoruz. Ayrıca Tanrısal bir yargılama söz konusu olmayacaktır. “ÖLÜM yok, ölümden sonra Yargılama Günü nasıl olsun? Yaşam asla son bulmaz. Kendin hakkında düşündüğün her şey bu yaşamdaki ve sonraki yaşamdaki senin gerçekliğinde kendini ortaya koyar. Söylediğin ve yaptığın her şey Kim olduğunu yaratır.” (2008:190). Yazar, sözleriyle okuyucuyu şaşırtıyor, ancak hakikati söyleyip ya da söylemediği konusunda çok emin değiliz.